

Innst. 100 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:133 S (2009–2010)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen

Til Stortinget

Sammendrag

Hvem som kan drive fiske som yrke er regulert ved lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven). Deltakerlovens formål er å tilpasse fiskeflåtens kapasitet til ressursgrunnlaget, øke lønnsomheten og verdiskapingen i næringen og å legge til rette for at høstingen fortsatt skal komme kystbefolkningen til gode. Et fartøy kan ikke nyttes til ervervsmessig fiske eller fangst uten at det er gitt ervervstillatelse av Fiskeri- og kystdepartementet.

Ervervstillatelse kan gis til den som er norsk statsborger. Det er også et krav for ervervstillatelse at man har drevet ervervsmessig fiske eller fangst på eller med norsk fartøy i minst tre av de siste fem årene og fortsatt er knyttet til fiske- og fangststyrket. Dette omtales som et aktivitetskrav. Fiskeri- og kystdepartementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra aktivitetskravet.

Det har til tider vært mye debatt rundt dispensasjonsadgangen, noe som har resultert i at mange har tatt til orde for at deltakerloven er moden for revisjon.

Høyres stortingsgruppe ba Stortingets utredningsseksjon undersøke fordelingen av henholdsvis verdier, ressurser og eiere mellom «nord» og «sør», samt å ta rede på hvor eierne bak selskapene som er registrert i henholdsvis nord og sør, faktisk bor. Ved kontakt med Fiskeridirektoratet fikk Stortingets utredningsseksjon opplyst at det vil bli «en unøyaktig

statistikk» hvis man baserer seg på Fiskeridirektoratets eierregister for å forklare hvordan fangstverdien fordeles i forhold til eier. Forslagsstillerne mener det er uheldig dersom ansvarlig direktorat har et system der deres egne statistikker er unøyaktige, og at det også er uheldig at det offentlige ikke har oversikt over de reelle eier- og maktforholdene i næringen, når regelverket nettopp har slik regulering som formål.

Det er viktig at et normalt generasjonsskifte kan foregå uten myndighetenes «velsignelse», og forslagsstillerne mener regelverket bør endres slik at dispensasjon gis ved overtakelse i generasjonsskifter. I tråd med samfunnsutviklingen for øvrig, vet forslagsstillerne at mange fiskere har sin arbeidsdag på kontoret. Det er en premiss forslagsstillerne mener samfunnsdebatten må være åpen på.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«I

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak som redegjør for de reelle og underliggende eier- og maktforholdene i fiskerinæringen.

II

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om begrensningene i deltakerloven, hvor det redegjøres for om disse bidrar til at lovens mål faktisk nås, hvilke positive og negative konsekvenser eierbegrensningene har hatt og har, samt å vurdere et skille basert på båtenes størrelse.

III

Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at generasjonsskifter kan skje på en mer ubyråkratisk måte, samt legge frem en sak for Stortinget som gjør

rede for problemstillinger knyttet til generasjonsskifter i familieeide selskaper.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Svein Flåtten, Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til Representantforslag 133 S (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen.

Komiteen er tilfreds med at Norge rår over et av verdens mest produktive havområder, og har en posisjon som en fremtidsrettet og ledende aktør i det globale sjømatmarkedet. Fiskerinæringen er viktig for sysselsettingen og verdiskapingen langs kysten, og norsk sjømateksport var i 2009 på 44,7 mrd. kroner. Komiteen mener det er viktig å sikre videre utvikling i denne næringen, og viser for øvrig til brevet fra fiskeri- og kystministeren av 14. juni 2010 (vedlagt).

Komiteen viser til at Fiskeri- og kystdepartementet har besluttet å opprette en arbeidsgruppe som skal se på følgende områder: Erfaringene fra prøveordningen med meklingsinstans ved uenighet om fastsettelse av minstepris på omsetning av fisk i første hånd og den evalueringen som er gjort av prøveordningen, og eventuelt foreslå tiltak, samt oppdatering av råfiskloven i forhold til utviklingen av salgslagssystemet etter at loven ble vedtatt i 1951. Mandatet for arbeidsgruppen er begrenset av at hovedtrekkene i salgslagssystemet og omsetningsmonopolet skal ligge fast, herunder at det fortsatt skal fastsettes en minstepris for fisk i første hånd, og at dette således er en gjennomgang av tekniske forhold i råfiskloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at hovedregelen om at bare aktive fiskere kan gis ervervstillatelse for fiskefartøy, har gitt grunnlag for at norsk fiskeflåte i dag i det alt vesentlige består av selvstendige fiskere som eier egne fartøy og selv styrer sin virksomhet som andre selvstendig næringsdrivende. Flertallet viser til at regelen således ivaretar deltakerlovens formål om å legge til rette for at høstingen av de marine ressurser fortsatt skal komme kystbefolkningen til gode.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til at deltakerloven gir hjemmel til å gi dispensasjon fra aktivitetskravet, en hjemmel som er nyttet til fordel for fiskeforedlingsindustri som til en viss grad er gitt anledning til å eie egne torsketrålere for å sikre råstofftilførsel til egen bedrift. En stor andel av fartøyene i trålgruppen er på grunnlag av slik dispensasjon i dag eid av slike industribedrifter. Fiskeindustrivirksomhet kan på den annen side etableres fritt, og det er ingen lovmessige hindringer for at fiskere, som alle andre, kan gå inn på eiersiden av foredlingsanlegg.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener at det ikke er noen tvil om at deltakerlovens bestemmelser her har bidratt til at lovens formål ivaretas, og kan ikke se argumenter for å endre dette.

Komiteen viser til at det er et fiskeripolitisk ønske å opprettholde et havfiskemiljø i Nord-Norge ut over de industrieide torsketrålerne, gjennom nordnorske eierskap, for å bidra til råstofftilførsel til foredlingsanlegg i landsdelen og aktivitet for ulike grupper av leverandører, samt bidra til lokal rekruttering.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, vil understreke viktigheten av at fylkesbindingene blir overholdt for å opprettholde en geografisk spredning av både den konvensjonelle kyst- og havfiskeflåten, og den relative fordelingen mellom fylkene av slike fartøy, slik at målsettingene og intensjonene i dagens regelverk blir overholdt.

Komiteen viser videre til at dersom aktivitetskravet ikke er oppfylt på tidspunktet for generasjonsskiftet, vil det likevel kunne gis en tidsbegrenset ervervstillatelse for fem år i medhold av særregelen for blant annet generasjonsskifter i deltakerloven § 7 annet ledd. Denne regelen innebærer i realiteten en tidsbegrenset lempning i aktivitetskravet ved arv eller generasjonsskifte.

Komiteen understreker at deltakerlovens § 7 også i praktisk utøvelse skal gjennomføres i tråd med målsettingene og intensjonene i disse unntaksreglene, og de tilpasninger som er gjort i annet regelverk for samme formål.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at alle eierendringer i fiskefartøy skal godkjennes av fiskerimyndighetene, blant annet for å sikre at hovedregelen om at fiskefartøy skal eies av aktive fiskere blir etterlevd, og for at myndighetene skal ha oversikt over eierska-

pet. Dersom den eller de som skal overta et fiskefartøy etter generasjonsskifte oppfyller de alminnelige kravene som stilles til eiere, vil en søknad kunne innvilges uten verken mer eller mindre «byråkratiske hindringer» enn alle andre søknader.

Flertallet mener det ikke er grunnlag for en påstand om at regelverket medfører unødvendig byråkrati i forbindelse med generasjonsskifter.

Flertallet mener på dette grunnlag at forslaget bør avvises.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at mange står overfor generasjonsskifter i årene som kommer. I tråd med samfunnsutviklingen for øvrig er også fiskeryrket i endring. Båter blir større, med mange interessenter, og mange fiskere har sin arbeidsdag på kontoret. Det er en premiss disse medlemmer mener samfunnsdebatten må være åpen på. Disse medlemmer mener generasjonsskifter bør kunne gjennomføres på en ubyråkratisk måte.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at forslagsstillerne setter fokus på et svært viktig område innen norsk fiskeripolitikk, og da særlig en del av de begrensninger som blir næringen til del gjennom deltakerloven og de begrensninger som kommer av politisk vedtatte fartøybegrensninger og bindinger til spesielle distrikt hva gjelder landing av fisk. Disse medlemmer er av den oppfatning at dagens deltakerlov bare i liten grad er tilpasset det behov en vil møte i fremtiden hva gjelder både strukturering av flåtestrukturen og ikke minst hva det innebærer å drive et fiskebåtrederi. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at flere fiskebåtredier i dag også disponerer og eier flere båter og gjerne i forskjellige størrelser og som opererer i forskjellige type fiske. Noen av disse rederiene har sågar også enkelte offshorefartøyer i sin eie. Dette innebærer at det å eie og drive fiskebåtredier i dag er relativt komplisert og krever betydelig kompetanse på mange områder. Det er selvfølgelig også en fordel i mange sammenhenger dersom en også selv har drevet aktivt fiske over flere år, men dette bør ikke lenger være et krav for å kunne for eksempel ta over et familierederi eller at noen ønsker å kjøpe seg inn i et rederi uten selv å ha vært aktiv fisker. Videre ser en også at industrien i dag eier inntil 49 prosent i en del fartøyer, men får ikke lov til å ta over majoriteten eller det å kunne inngå langsiktige leveringsavtaler til egne anlegg fra egne båter. Disse medlemmer er av den mening at tiden nå er inne for å modernisere både råfiskloven og deltakerloven slik at disse blir mer i tråd med de ønsker og problemstillinger som næringen nå står oppe i både når det

gjelder prisfastsettelse og ikke minst kravet om å være aktiv fisker for å kunne eie fiskefartøy. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et bredt fiskeripolitisk utvalg som skal gjennomgå deltakerloven og råfiskloven med tanke på modernisering, oppmykning og forenkling av lovverket og fremme forslag i tråd med dette innen utgangen av 2011.»

Disse medlemmer mener det er viktig at en har en variert flåtestruktur innenfor fiskerinæringen slik at en er i stand til å utnytte fiskebestandene på en mest mulig optimal måte. Dette gjør en best ved å gi næringen så gode rammevilkår som mulig slik at de kan skape gode og trygge arbeidsplasser både til sjøs og på land i industrien. Disse medlemmer vil vise til at det fins svært mange fiskeriavhengige kommuner i landet og disse er plassert langs hele norskekysten. Fiskerinæringen er også en næring som ofte ikke bare utnytter ressursene i sitt eget nærområde, men drar dit det beste og mest lønnsomme fisket til enhver tid er. Dette gjør at man også selvfølgelig konkurrerer seg imellom om ressursene. Disse medlemmer mener at det er viktig å legge forholdene til rette slik at en har stor lønnsomhet i næringen slik at man evner å tenke langsiktig og ikke minst være i stand til å stå på egne bein. Det er derfor av mindre betydning hva som er eiernes bostedsadresse. Disse medlemmer mener videre at det er på tide å se fiskerinæringen som en samlet næring der alle aktørene har gode rammevilkår uavhengig av hvilket fylke man har sin bopel i.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre er enige med flertallet i at det er behov for reguleringer. Disse medlemmer mener imidlertid at det er helt avgjørende at reguleringene virker etter sin hensikt. Dessverre er det god grunn til å tro at dette ikke er tilfellet her.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at intensjonen med Høyres forslag er å skaffe mer kunnskap om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen. Disse medlemmer mener det er beklagelig at regjeringen Stoltenberg ikke ønsker mer åpenhet om dette. Disse medlemmer viser til at en gjennomgang Fiskeri- og kystdepartementet foretok om avslag gitt på bakgrunn av at tillatelse ikke er ønskelig ut fra lovens formål, viste at det fra 1985 til 2006 var 27 søknader hvorav 12 ble innvilget. En del av de innvilgede sakene gjaldt minoritetsaksjonærer fra Sør-Norge som kjøpte seg opp i selskap til de hadde aksjemajoritet, og slik at fartøyets eierskap ble sørnorsk. Noen av tilfellene gjaldt eierskifter i fiskeindustribedrifter hvor anlegg og virksomhet blir

værende i nord sammen med trålerne som sørger for råstofftilførselen, men hvor eierskifte har medført endring fra nord til sør. En del tillatelser gjaldt salg av såkalte småtrålere fra fiskeindustrien til aktive fiskere.

Høyres stortingsgruppe ba Stortingets utredningsseksjon undersøke fordelingen av henholdsvis verdier, ressurser og eiere mellom «nord» og «sør», samt å ta rede på hvor eierne bak selskapene som er registrert i henholdsvis nord og sør, faktisk bor. Ved kontakt med Fiskeridirektoratet fikk Stortingets utredningsseksjon vite at direktoratet har et eierregister der de skal ha en oversikt over eiere på 1. ledd, men at eierskapet innen fiskerinæringen er spredt bakover i mange ledd, med flere forgreninger, slik at de ikke har en fullstendig oversikt over hvem som er eiere. Videre fikk utredningsseksjonen opplyst at det er blitt mer vanlig å opprette aksjeselskaper innen næringen. Stortingets utredningsseksjon fikk på bakgrunn av dette opplyst at det vil bli «en unøyaktig statistikk» hvis man baserer seg på Fiskeridirektoratets eierregister for å forklare hvordan fangstverdien fordeles i forhold til eier.

Disse medlemmer mener det er uheldig at det offentlige ikke har oversikt over de reelle eier- og maktforholdene i næringen, når regelverket nettopp har slik regulering som formål.

Disse medlemmer finner i denne forbindelse også følgende svar fra Fiskeri- og kystministeren av 14. juni 2010 til Stortinget underlig:

«All informasjon om eiere fra merkeregisteret er imidlertid ikke alltid like lett å presentere som statistikk. Antall eierledd er forskjellig fra fartøy til fartøy. Noen fartøy eies 100 prosent av en eier, mens andre fartøy eies av mange ulike eiere, som oftest ulike eierledd. Det vil derfor være behov for bearbeiding av informasjon for å sikre korrekt statistikk, noe som også vil være ressurskrevende. Fiskeridirektoratet vil imidlertid i de aller fleste tilfeller kunne fremskaffe nødvendig statistikk for å svare på spørsmål om eierkonsentrasjon eller nord/sør problematikk.»

Disse medlemmer mener statsrådets svar må forstås slik at korrekt statistikk ikke foreligger, fordi en slik fremskaffelse vil være ressurskrevende. Disse medlemmer mener statsrådets bruk av formuleringen «de fleste tilfeller» automatisk utløser følgende spørsmål: i hvilke tilfeller kan man ikke fremskaffe nødvendig statistikk? Disse medlemmer finner behov for å gjenta at intensjonen med Høyres forslag er å fremskaffe mer kunnskap om eier- og maktforholdene.

Både gjennom kontakt med aktører i fiskerinæringa og gjennom medieoppslag har vi blitt presentert for eksempler på at alt ikke er like tilforlatelig som regjeringen ønsker å fremstille det.

Advokat Ståle Hellesø fra Norges Fiskarlag uttaler i Fiskeribladet Fiskaren den 10. mars 2010 at deltakerloven i flere tilfeller ser ut til å virke mot sin hensikt. Fra samme avis kan man den 27. september 2010 sakse artikkelen om en lege som har kjøpt rettigheter kun for å hente ut den finansielle gevinsten.

Fra Finnmark og Troms meldes det nå om flere eksempler på at rederi ser seg nødt til å selge unna rettigheter da forskjellen i strukturmodeller fører til at man ikke får lønnsomhet i pelagisk fiskeri. Disse medlemmer mener at de begrensningene som ble innført i strukturordningene under Helga Pedersens tid som fiskeri- og kystminister også fører til forskyvning i antall rettigheter fra nord til sør, noe som ifølge statsrådets brev til Stortinget ikke er tilsiktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at generasjonsskifter kan skje på en mer ubyråkratisk måte, samt legge frem en sak for Stortinget som gjør rede for problemstillinger knyttet til generasjonsskifter i familieeide selskaper.»

Komiteens medlemmer fra Høyre mener derfor å ha god dekning for at man her behøver mer kunnskap og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak som redegjør for de reelle og underliggende eier- og maktforholdene i fiskerinæringen.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om begrensningene i deltakerloven, hvor det redegjøres for om disse bidrar til at lovens mål faktisk nås, hvilke positive og negative konsekvenser eierbegrensningene har hatt og har, samt å vurdere et skille basert på båtenes størrelse.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at generasjonsskifter kan skje på en mer ubyråkratisk måte, samt legge frem en sak for Stortinget som gjør rede for problemstillinger knyttet til generasjonsskifter i familieeide selskaper.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:*Forslag 2*

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om begrensningene i deltakerloven, hvor det redegjøres for om disse bidrar til at lovens mål faktisk nås, hvilke positive og negative konsekvenser eierbegrensningene har hatt og har, samt å vurdere et skille basert på båtenes størrelse.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen nedsette et bredt fiskeripolitisk utvalg som skal gjennomgå deltakerloven og råfiskloven med tanke på modernisering, oppmykning og forenkling av lovverket og fremme forslag i tråd med dette innen utgangen av 2011.

Forslag fra Høyre:*Forslag 4*

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak som redegjør for de reelle og underliggende eier- og maktforholdene i fiskerinæringen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:133 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 25. november 2010

Terje Aasland

leder

Irene Lange Nordahl

ordfører

Vedlegg**Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 14. juni 2010****Dokument 8:133 S (2009–2010) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen**

Jeg viser til brev av 27. mai 2010 fra Stortingets næringskomite, hvor det bes om en vurdering av forslagene i dokument 8:133 S (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve.

Det fremmes følgende forslag:

I

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak som redegjør for de reelle og underliggende eier- og maktforholdene i fiskerinæringen.

II

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om begrensningene i deltagerloven, hvor det redegjøres for om disse bidrar til at lovens mål faktisk nås, hvilke positive og negative konsekvenser eierbegrensningene har hatt og har, samt å vurdere et skille basert på båtenes størrelse.

III

Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at generasjonsskifter kan skje på en mer ubyråkratisk måte, samt legge frem en sak for Stortinget som gjør rede for problemstillinger knyttet til generasjonsskifter i familieeide selskaper.

Til forslaget i romertall I:

I representantforslaget refereres det til kontakt mellom Stortingets utredningsseksjon og Fiskeridirektoratet vedrørende fiskerimyndighetenes oversikt over eierskapet i fiskeflåten, direktoratets registre og statistikk. Jeg er redd for at det inntrykket utredningsseksjonen fikk må være basert på misforståelse. Jeg vil derfor redegjøre nærmere for Fiskeridirektoratets registre og den statistikk som Fiskeridirektoratet fører.

Fiskeridirektoratets ”Register over merkepliktige norske fiskefartøy” (merkeregisteret) inneholder oversikt over teknisk informasjon om fartøy som størrelse, byggeår, motorkraft, målbrev/identitetsbevis mv, samt opplysninger om eierforhold.

Eierforhold er dokumentert ved fartøyets eier, herunder eierens navn, organisasjonsnummer, fødsels- og personnummer, adresser, kontaktperson og oversikt over medeiere i foretak dersom eier av fartøyet er et selskap.

Informasjon om hvem som eier norske fiskefartøy brytes som hovedregel ned på personnivå og registreres elektronisk i merkeregisteret. Merkeregisteret vil derfor ha informasjon om eiere både i første ledd, andre ledd, tredje ledd, osv. der dette er nødvendig for å gi tilstrekkelig informasjon om eiere bak et fartøy. All informasjon om eiere, både majoritetseier og eventuelle medeiere registreres. Oversikt over personer bak utenlandske minoritetsandeler i norske fiskefartøy, børsnoterte selskap og fullstendig oversikt over alle minoritetseiere når disse er mange, blir likevel ikke registrert elektronisk. Informasjonen finnes imidlertid også i disse tilfellene, men da i papirversjon i Fiskeridirektoratets arkiv.

Fiskeridirektoratet har med andre ord all nødvendig informasjon for å utføre saksbehandling av enkeltsaker.

I Fiskeridirektoratets fartøyregister, også tilgjengelig på Fiskeridirektoratets internettside, gis tilgang til opplysninger om selve fartøyet, eier av fartøyet, konsesjoner/deltakeradganger, kvoter og fangst relatert til kvote. Gjennom dette registeret er det lagt opp til stor åpenhet om hvilke opplysninger som finnes i Fiskeridirektoratets registre. Fartøyregisteret har informasjon om eier i første ledd (ofte navn på selskap som eier fartøyet) og informasjon om medeiere i foretaket (dette kan være enkeltpersoner eller selskap).

I Fiskeridirektoratets statistikkbank presenteres statistikk om fiskeflåten (fiskermanntallet som gir oversikt over alle yrkesaktive fiskere, fartøy, konsesjoner/deltakeradganger, fangst, lønnsomhet mv.)

All informasjon om eiere fra merkeregisteret er imidlertid ikke alltid like lett å presentere som statistikk. Antall eierledd er forskjellig fra fartøy til fartøy. Noen fartøy eies 100 prosent av en eier, mens andre fartøy eies av mange ulike eiere, som oftest i ulike eierledd. Det vil derfor være behov for bearbeiding av informasjon for å sikre korrekt statistikk, noe som også vil være ressurskrevende. Fiskeridirektoratet vil imidlertid i de aller fleste tilfeller kunne fremskaffe nødvendig statistikk for å svare på spørsmål om eierkonsentrasjon eller nord/sør problematikk.

Jeg vil presisere at det således er fullt mulig å finne ut hvor stor eierandel en person eier i ulike fiskefartøy, på et bestemt tidspunkt. Det er heller ikke vanskelig å finne frem til hvem som er eiere i et bestemt fartøy på et bestemt tidspunkt. Men når slik informasjon skal sammenstilles og presenteres som statistikk for en hel flåtegruppe, blir det altså mer utfordrende.

Fiskeridirektoratet fører også fangststatistikk gjennom Landings- og sluttседdelregisteret. Fangststatistikk blir presentert i forhold til fartøyets hjemstedsfylke/-kommune eller i forhold til hvor fartøyet lander fangsten, i forhold til størrelse på fartøy og i forhold til hvilke tillatelser (og dermed kvoter) fartøyene har.

For enkeltfartøy er det mulig å hente ut informasjon om fangst knyttet til fartøy og fordele fangsten i forhold til eier ut fra registrert eierandel. Ved fordeling av fangst på eier, må det, hvis det er flere eiere, avklares om det er interessant å relatere fangstverdien til hver av disse eierne eller bare til den som har majoritetsandel.

Fiskeridirektoratet har altså gjennom sine registre den nødvendige faktiske informasjon om eierskap i fiskeflåten. Det er imidlertid ikke slik at all denne informasjonen fremgår av det offentlig tilgjengelige registeret på direktoratets nettside. Informasjonen kan imidlertid gjøres tilgjengelig som svar på definerte spørsmålsstillinger. Hvor ressurs- og tidkrevende det vil være å produsere en slik sammenstilling, vil være avhengig av hvilke spørsmål som stilles.

Når det gjelder forslaget i romertall I om å "legge frem en sak som redegjør for de reelle og underliggende eier- og maktforholdene i fiskerinæringen", kan jeg etter dette ikke se hvilke forhold som skulle tilsi at det er behov for en slik sak og hvilke formål den skulle bidra til å realisere.

Til forslaget i romertall II:

Forslaget i romertall II omhandler "begrensningene" i deltakerloven. Ut fra begrunnelsen for forslaget synes det for meg som om det dels siktes til hovedregelen om at bare aktive fiskere kan gis ervervstillatelse for fiskefartøy og dels regelverk og forvaltningspraksis som er til hinder for at fartøy i visse fartøygrupper selges for fortsatt drift fra et område til et annet.

Når det først gjelder hovedregelen om at bare aktive fiskere kan gis ervervstillatelse for fiskefartøy, se jeg ingen grunn til å vurdere denne begrensningen på ny. Regelen har gitt grunnlag for at norsk fiskeflåte i dag i det alt vesentlige består av selvstendige fiskere som eier egne fartøy, og selv styrer sin virksomhet som andre selvstendig næringsdrivende. Regelen ivaretar således deltakerlovens formål om å

legge til rette for at høstingen av de marine ressurser fortsatt skal komme kystbefolkningen til gode.

Deltakerloven gir hjemmel til å gi dispensasjon fra aktivitetskravet, en hjemmel som er nyttet til fordel for fiskeforedlingsindustri som til en viss grad er gitt anledning til å eie egne torsketrålere for å sikre råstofftilførsel til egen bedrift. En stor andel av fartøyene i trålgruppen er på grunnlag av slik dispensasjon i dag eid av slike industribedrifter.

Fiskeindustrivirksomhet kan på den annen side etableres fritt, og det er ingen lovmessige hindringer for at fiskere, som alle andre, kan gå inn på eiersiden av foredlingsanlegg.

Jeg mener at det ikke er noen tvil om at deltakerlovens bestemmelser her har bidratt til at lovens formål ivaretas, og kan ikke se argumenter for å endre dette.

Når det gjelder restriksjoner på muligheten for å selge et fartøy for fortsatt drift fra ett område til et annet, oppfatter jeg det slik at forslagsstillerne først og fremst er opptatt av mulighetene for å selge fartøy fra Nord-Norge til Sør-Norge. Dette handler om fartøy i havfiskeflåten med torsketrålkonsesjon og med ringnotkonsesjon, hvor det er etablert en forvaltningspraksis som innebærer at det ikke blir gitt tillatelser til en sør-norsk kjøper ved salg for fortsatt drift av et slikt fartøy som er hjemmehørende i Nord-Norge.

Det er, og har vært, et fiskeripolitisk ønske å opprettholde et havfiskemiljø i Nord-Norge ut over de industrieide torsketrålerne. Begrunnelsen for dette er at man gjennom nordnorsk eierskap har bidratt til råstofftilførselen til foredlingsanlegg i landsdelen, har bidratt til aktivitet for ulike grupper av leverandører, har bidratt til større tilbøyelighet til lokal rekruttering osv. Et slikt havfiskemiljø skal altså bidra til at høstingen av de marine ressurser kommer denne landsdelen til gode og dermed trygge bosetning og arbeidsplasser.

Det gjelder i tillegg særlige regler ved salg av fartøy som har deltakeradgang i enkelte fiskerier i kystfartøygruppen, henholdsvis fisket etter torsk, hyse og sei mv. for konvensjonelle havfiskefartøy og i lukket gruppe i fisket etter torsk, hyse og sei for fartøy som har mindre enn 300 m³ lasteromsvolum som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord. Disse er forskriftsfestet i den årlige deltakerforskriften, jf for 2010 forskrift av 27. november 2009 nr 1445, og innebærer at kjøper og selger som hovedregel må være ført i fiskermanntallet i samme fylke i minst 12 måneder før kjøpet finner sted dersom ny eier skal kunne overta fartøyets deltakeradgang. Det kan gjøres unntak for dette i visse tilfeller, hvor det viktigste er når fartøy kjøpes fra annet fylke til Nord-Troms og Finnmark.

Dette er altså i utgangspunktet ikke en nord-sørbegrensning, men en fylkesbinding som har hatt som formål å opprettholde en geografisk spredning av både den konvensjonelle kyst- og havfiskeflåten og den relative fordelingen mellom fylkene av slike fartøyer.

Jeg kan se at disse begrensningene jeg her har gjort rede for, kan medføre ulik verdi på fartøyer med samme type tillatelse i ulike fylker eller deler av landet. Dette henger sammen med markedsmessige forhold. Jeg mener likevel at de målsettingene som begrensningene har, er viktigere enn de negative konsekvenser som kan bli påført enkelte fartøyeiere for eksempel med hensyn til egenkapitalkrav ved lånefinansiering.

Utviklingen av den geografiske spredning av fartøyer, fangst mv i ulike grupper er redegjort for i St. meld. nr 21 (2006–2007) Strukturpolitikk for fiskeflåten kapittel 2, og jeg ser ingen grunn til å legge frem en slik sak som forslagsstillerne ber om.

Jeg er videre svært uenig med forslagsstillerne når de beskriver det som et ”smutthull” når en fartøyeier får anledning til å ta med seg båten og adgang til å fiske når han flytter. Etter mitt syn ville det være meget spesielt dersom myndighetene skulle tvinge folk til å gi opp sin næringsvirksomhet dersom man ønsket å flytte for eksempel av familiære årsaker.

Jeg er på den annen side enig med forslagsstillerne i at stråmannsproblematikken må vies oppmerksomhet. Departementet har derfor gitt instruks til Fiskeridirektoratet om å føre kontroll med slike forhold, og praksis er i dag at direktoratet i en rekke tilfeller krever erklæringer fra søkere og deres eventuelle advokater om at det ikke foreligger underliggende avtaler som forskyver kontroll, risiko osv.

Jeg kan etter dette ikke se behov for å legge fram en sak som nevnt i forslaget romertall II.

Til forslaget i romertall III:

Forslagsstillerne tar i dette forslaget til orde for en endring av regelverket i den hensikt å gjøre generasjonsskifter mer ubyråkratiske.

Utgangspunktet for vurderingen av dette må tas i det forhold at alle eierendringer i fiskefartøyer skal

godkjennes av fiskerimyndighetene, blant annet for å sikre at hovedregelen om at fiskefartøyer skal eies av aktive fiskere blir etterlevd og for at myndighetene skal ha den oversikt over eierskapet som er omtalt ovenfor i forbindelse med forslaget i romertall I.

Dersom den eller de som skal overta et fiskefartøyer etter generasjonsskifte oppfyller de alminnelige kravene som stilles til eiere, vil en søknad kunne innvilges uten verken mer eller mindre ”byråkratiske hindringer” enn alle andre søknader.

Dersom aktivitetskravet ikke er oppfylt på tidspunktet for generasjonsskiftet, vil det likevel kunne gis en tidsbegrenset ervervstillatelse for fem år i medhold av særregelen for blant annet generasjonsskifter i deltakerloven § 7 annet ledd. Denne regelen innebærer i realiteten en tidsbegrenset lempning i aktivitetskravet ved arv eller generasjonsskifte. Den aktuelle bestemmelsen lyder som følger:

”Når et fartøyer overtas ved arv etter reglene i lov 3. mars 1972 nr. 5 om arv m.m. kapittel I eller II, skal den nye eieren gis tidsbegrenset ervervstillatelse i inntil fem år inntil aktivitetskravet i § 6 første ledd er oppfylt. Slik tidsbegrenset ervervstillatelse kan også gis ved overføring av fartøyet som ledd i generasjonsskifte til fordel for personer som kan få arverett etter arveloven kapittel I. Gjenlevende ektefelle i uskiftet bo, jf. arveloven kapittel III, kan gis en tidsbegrenset ervervstillatelse så lenge uskifteboet består.”

Dette innebærer at majoritetseierskapet til et fiskefartøyer som er overtatt etter arv eller generasjonsskifte, først etter fem år må ligge hos personer som oppfyller det alminnelige kravet om å være aktiv fisker enten om bord på fartøyer eller som såkalt administrerende reder.

Det er etter mitt syn ikke grunnlag for en påstand om at regelverket medfører unødvendig byråkrati i forbindelse med generasjonsskifter. Disse sakene behandles på samme måte som andre saker om eierendringer.

Jeg kan etter dette heller ikke se at det er behov for å legge fram en sak som nevnt i forslaget romertall III.